

راهکارهای کاهش کودک‌آزاری در کشور

Photo: obey leesin/Bigstock.com

هنوز مدت زمان زیادی از کودک‌آزاری‌هایی که در حق نیما، باربد، بهانیه و ... اتفاق افتاد نگذشته و متأسفانه اخباری مبنی بر پیگیری و یا اصلاح قوانین مربوط به کودک‌آزاری در ایران شنیده نمی‌شود. اخباری که پس از مدتی هرچند به ظاهر فراموش می‌شود اما شدیداً جامعه را متاثر می‌کند و افکار عمومی را تحت تاثیر قرار می‌دهد و در دراز مدت می‌تواند اثرات سوئی بر ذهن آگاه جامعه باقی بگذارد.

جالب است بدانید در کشور آلمان کودک‌آزارانی که بیش از ۵۲ سال سن داشته باشند با نظر موافق کمیسیون پزشکی با استفاده از دارو عقیم می‌شوند. در سوئد نیز قانون مشابهی وجود دارد. در فرانسه و اسپانیا نیز تمهیداتی برای اجرای مورد مشابه انجام گرفته است.

روبرو شدن جامعه ایران با تعدد جرایم کودک‌آزاری در جامعه سبب شد تا در سال ۱۸ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان تصویب شود. در این قانون کلیه اشخاصی که به سن هجده سال تمام نرسیده‌اند، مورد حمایت قرار می‌گیرند و هر نوع اذیت و آزار کودکان و نوجوانان که موجب شود به آنان صدمه جسمانی یا روانی و اخلاقی وارد شود و سلامت جسم یا روان آنان را به مخاطره اندازد، ممنوع است و مجازات دارد.

براساس این قانون کودک‌آزاری از جرایم عمومی محسوب می‌شود و نیاز به شاکی خصوصی ندارد یعنی هرکس می‌تواند به محض دیدن مورد کودک‌آزاری آن را گزارش دهد و دادستان هم به‌عنوان مدعی‌العموم باید موضوع را پیگیری کند. حداکثر مجازاتی که در این قانون پیش بینی شده است ۶ ماه حبس و ۱ میلیون تومان جزای نقدی است. تصویب این قانون اگرچه خود، قدم بزرگی در کمک به کودکان قربانی محسوب می‌شد اما نواقص آن هنوز بسیار زیاد است.

مهمترین چالش این قانون، در خصوص قتل فرزند توسط پدر است که در ماده ۲۲۰ قانون مجازات اسلامی گفته شده است که پدر یا جد پدری که فرزند خود را بکشد، قصاص نمی‌شود و به پرداخت دیه قتل به ورثه مقتول و تعزیر محکوم خواهد شد. این تعزیر هم با استناد به ماده ۲۱۶ قانون مجازات اسلامی است که تصریح می‌کند در صورتی که فردی به قصاص محکوم و این حکم از او سلب شود به لحاظ جنبه عمومی جرم به سه تا ۰۱ سال حبس محکوم می‌شود. این ماده باعث سوءاستفاده برخی پدران قرار گرفته است و در موارد زیادی سبب فرار مجرم از مجازاتی در خور شده است. در قانون سال ۱۸ پدر همچنان به‌عنوان ولی کودک از قصاص معاف است.

نواقص زیاد این قانون دولت را وادار ساخت تا به منظور کاهش خलाها‌ی مربوط لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان را تصویب و آماده ارائه به مجلس شود. این لایحه نکات مثبت زیادی دارد از جمله این که در این لایحه پیش‌بینی شده تا کودکان هم بتوانند اعلام شکایت کنند که این مورد تا کنون در کشورمان سابقه نداشته است اما با این وجود در ماده ۱۱ این لایحه آمده است هر کس مرتکب قتل عمد یا ضرب و جرح عمدی کودک یا نوجوان شود و به هرعلتی قصاص نشود، علاوه بر پرداخت دیه طبق مقررات، حسب مورد به بیش از دو سوم حداکثر مجازات مقرر قانونی محکوم خواهد شد.

بنابراین از آنجا که باز هم به نوعی، درباره قصاص یا عدم قصاص پدر در صورت کشتن فرزند سکوت کرده است، می‌توان گفت هنوز هم در خصوص قتل فرزند امکان قصاص پدر وجود ندارد. آموزش به کودکان، نظارت و سرکشی از کودکانی که به خانه‌ای بازگشته‌اند که در آن مورد آزار بوده‌اند، تصویب قانون برای حمایت از حقوق کودکان، تاسیس خانه‌های امن برای کودکان آسیب‌دیده و ایجاد معاضدت‌های قضایی و حقوقی برای کودکان از جمله اقداماتی است که باید برای حمایت از کودکان در برابر چنین جرایمی صورت گیرد.

شیوا دولت‌آبادی، رئیس انجمن حمایت از حقوق کودکان با بیان این که کودکان بیش از بزرگسالان نیازمند توجه و حمایت از جانب بزرگسالان هستند، گفت: «دلیل نیاز به حمایت و محبت این است که کودکان بدون حمایت بزرگسالان نمی‌توانند از پس زندگی خود برآیند. شکل‌گیری شخصیت، اعتماد، مسئولیت‌پذیری کودکان و شناخت جهان و انسان ناشی از روابط اولیه کودکان و بزرگسالان است و اگر این رابطه به ضرر کودک باشد و حمایتی از جانب بزرگسالان برای کودکان وجود نداشته باشد، منجر به آسیب‌پذیری ذهنی کودکان، غیر قابل اعتماد بودن دنیا از دید کودکان و آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر هر تجربه از زندگی می‌شود.»

به گفته رییس انجمن روان‌شناسی ایران، اغلب کودکانی که به صورت مداوم مورد آزار قرار می‌گیرند، به ناچار خود را با شرایط آزار دهنده وفق می‌دهند که آسیب عمیق و درازمدت در شخصیت کودکان دارد و منجر به افسردگی، عدم اعتماد به نفس و نبود نگاه مثبت به دنیا می‌شود، اما اگر آزار و اذیت حادثه‌ای باشد بنابر سن کودک آثار متفاوتی بر جای می‌گذارد همچنین برخی کودکان در روابطی قرار می‌گیرند که بزرگسالان کودکان را تهدید به افشا نکردن آزار و اذیت می‌کنند بنابراین به دلیل این که نمی‌تواند از کسی کمک بگیرد، آسیب‌های مضاعفی مانند فشار روانی را تجربه می‌کند.

وی افزود: «آزارهای جنسی با تعرض به قلمرو بسیار خصوصی بدن شکل می‌گیرد و هر کدام از آزارها بسته به شدت و مدت زمان آزار و اینکه آزارگر چه کسی بوده، عوارضی با شدت و شکل‌های متفاوت برجای می‌گذارد اما به طور عام شخصیت، اعتماد به نفس و کارایی کودک آسیب می‌بیند که در نتیجه با یک عارضه درازمدت که نیاز به درمان دارد، مواجه می‌شود. باید توجه داشته باشیم که پیش‌گیری از کودک‌آزاری مانند همه موارد بهداشتی دیگر بهتر از درمان است و خانواده‌ها و مدارس باید به شکل مناسب تربیت شوند تا از کودک‌آزاری پرهیز شود.»

بیش‌ترین کودک‌آزاری در خانواده‌ها اتفاق می‌افتد

دولت آبادی تصریح کرد: «طبق آمار بیشترین کودک‌آزاری در خانواده‌ها اتفاق می‌افتد، بنابراین خانواده باید در برابر نعمت الهی بزرگ کردن کودک مسئولیت‌پذیر باشند و به رشد و کمال کودکان بپردازند و باید به والدین آگاهی داده شود که کوچک‌ترین رفتار آن‌ها نیز در شخصیت و بالندگی کودکان موثر است و رفتار پرخاشگرانه والدین از آن‌ها افرادی مضطرب، بی‌اعتماد به دنیا و افسرده می‌سازد. لازم است توجه کرد که هرگونه تحمیل بیش‌تر از توان تحمل یک انسان آزار دادن فرد است. مشکل خانواده‌ها این است که فشار کودکی خود را فراموش می‌کنند و آن را مجدد برای کودکان خود تکرار می‌کنند اما این کار درست نیست و والدین باید با کودکان هم‌دلی کنند.»

نبود آموزش شیوه‌های فرزندپروری در سیستم آموزشی کشور

به گفته دکتر لیلا ارشد، عضو هیات مدیره انجمن حمایت از حقوق کودکان، انواع کودک‌آزاری جسمی، عاطفی، روحی و جنسی وجود دارد که در حال حاضر بیش‌تر با کودک‌آزاری جسمی، عاطفی و همچنین کودک‌آزاری آموزشی مواجه هستیم که در برخی از مکان‌های آموزشی کودکان به دلیل آموزش‌های سنگین و وظایف تحصیلی مورد آزار قرار می‌گیرند. ما در جامعه‌ای زندگی می‌کنیم که هیچ‌کدام از جوانان ما شیوه‌های فرزندپروری را آموزش نمی‌بینند و به همین دلیل در بسیاری از مواقع والدین رفتار خود را روش درست تربیتی می‌دانند. در قانون آمده است که تنبیه به قدر کفایت برای تربیت کودک مانعی ندارد اما تربیت، تنبیه به قدر کفایت تعریف نشده است.

این عضو هیات مدیره انجمن حمایت از حقوق کودکان توجه در چند بخش را لازمه کاهش کودک‌آزاری دانست و گفت: ابتدا باید به ایجاد قوانینی به نفع و دوستدار کودکان در بخش قوانین پرداخت تا ما را به پیمان‌نامه جهانی حقوق کودک که در سال ۲۷۳۱ به امضا رسید، نزدیک کند و تغییرات باید در جهت منافع کودکان باشد. باید کار آموزشی و فرهنگی برای نوجوانان و جوانان صورت گیرد تا شیوه‌های فرزند پروری را آموزش ببینند و تنها در این صورت می‌توان با آموزش‌های گسترده، فرزندان را با مشکلات کم‌تری تربیت کرد.

لزوم وجود بانک اطلاعاتی برای ثبت کودک‌آزاری

ارشد وجود نهادی برای ثبت و ضبط اطلاعات کودک‌آزاری را مهم‌تر از هرگونه اقدامی دانست و افزود: کشور ما هیچ نهادی به عنوان بانک اطلاعاتی برای ثبت و ضبط اطلاعات کودک‌آزاری ندارد و شاید هر سازمانی اطلاعات جداگانه‌ای مبنی بر کودک‌آزاری داشته باشد اما تمامی این اطلاعات باید تحت نظر یک نهاد قرار بگیرد تا امکان ارائه اطلاعاتی در خصوص کودک‌آزاری در پایان هر سال به صورت این‌که در چه بخش‌هایی و چگونه و توسط چه کسانی کودک‌آزاری صورت گرفته به برنامه‌ریزان جهت برنامه‌ریزی برای کاهش کودک‌آزاری ارایه شود. همچنین ما هیچ بانک اطلاعاتی برای کسانی که آزار جنسی نیز رسانده‌اند وجود ندارد، بنابراین باید علاوه بر ایجاد بانک اطلاعاتی برای ثبت اطلاعات کودک‌آزاری، یک بانک اطلاعاتی برای افرادی که تجربه آزار جنسی نیز داشته‌اند ایجاد شود تا دیگر از این افراد برای کار با کودکان و نوجوانان استفاده نشود تا در نهایت از این طریق بتوان به پیشگیری و کاهش کودک‌آزاری پرداخت.

لزوم به کارگیری مددکاران اجتماعی در آموزش و پرورش

وی با اشاره به عدم وجود افرادی در مدارس که آشنا با مسائل اجتماعی کودک و در رابطه با آن‌ها باشند، گفت: «سیستم نظارتی برای انتخاب افرادی که در آموزش و پرورش به آموزش و تربیت کودکان می‌پردازند، باید از مددکاران اجتماعی نیز استفاده کند تا این افراد با مسائل و مشکلات کودکان آشنایی داشته باشند و در ابتدا حتی حضور دو روز مددکاران اجتماعی در مدارس نیز می‌تواند کافی باشد. باید آموزش‌هایی به کودکان جهت محافظت از خودشان ارائه شود و همچنین تربیت جنسی را آموزش ببینند تا بدانند که قسمت‌هایی از بدن آن‌ها خصوصی است و در صورت داشتن مشکلات از والدین، معلم و مدیر مدرسه کمک بگیرند که این روش هم یک راه پیشگیری از کودک‌آزاری است.»

منبع: سلامت نیوز